

Русин Н.М.,
старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет
Метенько Д.,
здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта», ОС бакалавр
Мукачівський державний університет

ВИХОВАННЯ ОСНОВ МОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ГРИ

Моральність здавна вважалась головною чеснотою людини та всіляко заохочувалась. Велика увага моральному вихованню надається в Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти, але на жаль насправді даному питанню не приділяється належної уваги. За останнє століття погляди на моральне виховання особистості (зокрема дошкільнят) зазнали значних змін: від сприйняття дитини як об'єкта здобуття та засвоєння знань про норми моралі та обов'язковість їх дотримання до визнання її суб'єктом власного життєтворення, що має усвідомлену потребу бути моральною.

Моральне виховання дітей дошкільного віку є одним із найскладніших завдань виховання. Для вирішення даної проблеми вихователю потрібні не тільки знання методик, а й вміння здійснювати моральне виховання дітей у всіх видах діяльності.

Актуальність цієї теми підкреслюється соціальною значимістю виховання основ моральної поведінки дітей старшого дошкільного віку. Проблемі морального розвитку і виховання присвячені численні праці наступних дослідників: Р.С. Буре, А.М. Виноградова, Г.Н. Годіна, В.А. Горбачова, Т.С. Комарова. В той же час дослідженнями в даному напрямку займалися як зарубіжні психологи, такі як Ж. Піаже, Л. Колберг, Г. Айзенк, А. Бандура і Р. Уолтер, так і вітчизняні психологи: С.Г. Якобсон, Е.В. Субботский, О.Г. Дробницький, Л.І. Божович, Л.Г. Лисюк, Д.Б. Ельконін.[1]

Особливостями морального розвитку дітей старшого дошкільного віку є: у дітей складаються перші моральні судження й оцінки; початкове розуміння громадського сенсу моральної норми; зростає дієвість моральних уявлень; виникає свідомо моральність, тобто поведінка дитини починає керуватися моральною нормою.

Система морального виховання в ЗДО будується на наступних методах: методи формування навичок і звичок поведінки; методи формування моральних уявлень, суджень, сценок; методи корекції поведінки.

Гра, як провідна діяльність дітей дошкільного віку є універсальним засобом виховання моральних почуттів дітей усіх вікових груп оскільки вона відповідає потребам та інтересам дітей. Це «чарівна скринька», за допомогою якої можна навчити малюка читати, писати, і, головне – мислити, спостерігати, доводити, розуміти.

Ігри в морально-етичному вихованні навчають дітей спілкуванню, розвивають моральні якості дитини і творчі здібності, виховують почуття взаємодопомоги і співпраці, розвивають уяву, сприяють вияву їхньої самостійності, ініціативи, імпровізації, перевірці себе. Дитина активно пізнає навколишній світ, стосунки між людьми, правила і норми поведінки, себе, свої можливості, усвідомлює свої зв'язки з іншими. Краще всього проявляються індивідуальні особливості і взаємовідносини у дітей.

Цілеспрямований характер гри дає їй змогу добирати потрібні засоби, іграшки, товаришів по грі, здійснювати ігровий задум, вступати в стосунки з однолітками, а її творчий характер допомагає реалізувати свої уявлення про оточення, ставлення до нього тощо.

Тому гра у педагогічному процесі дитячого садка використовується як засіб для виховання моральних уявлень і почуттів, розвитку самостійності, ініціативи, відповідальності. Адже дитина у своїх іграх демонструє власне духовне життя.

У процесі гри дошкільник без прямих впливів з боку вихователя засвоює норми людських відносин, моральні цінності. Діти самі обирають тему гри, розгортають її сюжет на

основі доступного досвіду, знань та умінь. Гра показує дитині, що слід рахуватися з іншими (вона не відбудеться, якщо діти не можуть узгодити свої дії), розвиває моральні почуття та показує рівень їх сформованості на момент ігрової діяльності. Саме в грі дитина реалізує свою потребу у спілкуванні з однолітками, що формує колективістські якості. Проте вихователь повинен керувати ігровою діяльністю, контролювати її процес та постійно діагностувати розвиненість моральних почуттів, якостей дітей.

Доцільно розглянути театралізовану гру як засіб виховання основ моральної поведінки. Театралізована гра - це дія в заданій художнім твором або заздалегідь обумовленим сюжетом реальності. Роль вимагає підпорядкування сюжету, що відбиває фіксовану автором логіку відносин і взаємодій об'єктів навколишнього світу, але не виключає творчості, вважає І.Г. Вечканова [2]

Основні напрямки розвитку театралізованої гри складаються в поступовому переході дитини:

- від гри по одному літературному чи фольклорному тексту до гри-контамінації, в якій літературна основа поєднується з вільною її інтерпретацією дитиною або з'єднуються кілька творів;
- від гри, де використовуються засоби виразності для передачі особливостей персонажа, до гри як засобу самовираження через образ героя;
- від гри, в якій центром є «артист», до гри, в якій представлений комплекс позицій «артист», «режисер», «сценарист», «оформлювач», «костюмер»;
- від театралізованої гри до театральної-ігрової діяльності як засобу самовираження особистості та самореалізації здібностей.

При організації театралізованих ігор педагог вирішує наступні завдання:

1) формування позитивного ставлення дітей до театралізованих ігор. Це має на увазі поглиблення їх інтересу до певного виду театралізованої гри, образу героя, сюжету, наявності інтересу до театральної культури, усвідомлення причин позитивного або індивідуального ставлення до гри, пов'язаного з наявністю або відсутністю інтересу і здатності до самовираження в театралізованій діяльності;

2) залучення дітей до театральної культури, тобто знайомство із призначенням театру, історією його виникнення в Україні, специфікою будівлі театру, діяльністю людей, що працюють в театрі, яскравими представниками даних професій, видами та жанрами театрального мистецтва (драматичний, музичний, ляльковий, театр звірів, клоунада тощо.);

3) поглиблення театральної-ігрової досвіду за рахунок засвоєння різних видів гри-драматизації і режисерської театралізованої гри. Старшому дошкільнику нарівні з образно-ігровими етюдами, іграми-імпровізаціями, інсценуванням, стають доступні самостійні постановки вистав, в тому числі на основі «Колажу» з декількох літературних творів. наприклад, «Нові пригоди героїв казок Ш. Перро» та ін. Досвід режисерської гри збагачується за рахунок маріонеток, ляльок з «живою рукою», тростевих ляльок [1].

Ускладнюються тексти для постановок. Їх відрізняють більш глибокий моральний сенс і прихований підтекст, в тому числі гумористичний. У театралізованій грі починають використовуватися народні казки-байки про тварин («Лисиця і журавель», «Заєць і їжак»), твори Л. Толстого, І. Крилова, Г.Х. Андерсена, М. Зощенка, Н. Носова.

Важливо відзначити, на думку З. Колесникової те, що в театралізованій грі дитина створює свій маленький світ і відчуває себе господарем, творцем подій. Вона управляє діями персонажів і будує їх відносини. Дитина в грі перетворюється в актора, і в режисера, і в сценариста. Вона озвучує героїв, придумує історію, проживає те, що в звичайному житті їй прожити буває нелегко. Під час таких ігор відбувається інтенсивний розвиток мови, якісно і кількісно збагачується словниковий запас, розвивається уява, творчі здібності дитини, емоції і почуття, здатність керувати собою, утримувати увагу відповідно до сюжету, логічність і самостійність мислення, все це дуже важливо для формування моральних цінностей.

Таким чином, театралізована гра грає важливу роль в становленні моральних якостей, так як саме в ній у дитини відбувається взаємодія з однолітками, саме в процесі якої

відбувається формування основ моральної поведінки.[3]

В. Сухомлинський стверджував: «Дитина по своїй природі – художник, відкривач світу. Так нехай же перед нею. Відкриється чудесний світ гри, краси, наповнюючи її серце, в прагненні робити людям добро»

Список використаних джерел

1. Аверіна, Н.Г. Про духовно-моральне виховання молодших школярів [Текст] / Н.Г. Аверіна // Початкова школа. - 2005. - №11. - С. 68-71.
2. Богуславська, З.М. Роль гри в моральному розвитку дитини [Текст] / З.М. Богуславська, Е.О. Смирнова. - М.: Просвітництво, 2001. - 215 с.
3. Енікеев, М.І. Психологічний енциклопедичний словник [Текст] / М.І. Енікеев. - М.: Проспект, 2010. - 560 с.106
4. Яновская, М.Г. Эмоциональные аспекты нравственного воспитания: Кн. для учителя [Текст] / М.Г. Яновская. – М.: Просвещение, 2006. – 371с.

УДК 373.2.015.31:159.93(043.2)

Русин Н.М.,
старший викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Мукачівський державний університет
Чех Н.,
здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
ОС «Бакалавр»
Мукачівський державний університет

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОБЛЕМНО-ДІАЛОГІЧНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В основі Базового компоненту дошкільної освіти закладена принципово нова філософія – виховання людини, готової і здатної навчатися впродовж усього життя.

У зв'язку з цим актуальним стає використання педагогами сучасних освітніх технологій. Діяльність дошкільного закладу має свою специфіку, оскільки весь освітній процес спрямований не на навчання дітей дошкільного віку (яке має в своїй основі передачу певних знань, умінь, навичок), а на розвиток і виховання дітей. Отже, стосовно до дошкільної освіти доцільно вести розмову про педагогічні технології не як про технології навчання, які за кінцеву мету ставлять формування у дітей знань, умінь, навичок, а як про технології, які допомагають ці знання, вміння, навички зробити засобом розвитку особистісних якостей дитини (активності, ініціативності, самостійності, креативності та ін.) [2].

На думку сучасних вчених, це єдина технологія, яка дає три ефекту навчання:

- виховання активної особистості;
- більш якісне засвоєння знань;
- потужний розвиток творчих здібностей та інтелекту.

Проблемно-діалогічне навчання – проблема і діалог. Проблема (проблемна ситуація) створюється при наявності реальних протиріч, які мають значення для дітей. І тільки вона є джерелом мотивації пізнавальної діяльності.

Проблемна ситуація створена – це викликає у дітей здивування або затруднення. Наступний крок - виділення проблеми, і наступний крок - пошук вирішення. Обидва кроки діти здійснюють в ході спеціально вибудованого педагогом діалогу.

Діалог (від грецького - розмова, бесіда) - це вид мовлення, який складається з обміну репліками і висловлюваннями. Діалог буває двох видів:

- спонукаючий - складається з окремих реплік. Вони допомагають працювати дитині творчо. Цей вид діяльності застосовується на етапі постановки проблеми, щоб діти зрозуміли протиріччя і сформулювали проблему. На етапі пошуку рішень педагог забезпечує можливість дітям запропонувати і перевірити гіпотези, тобто за допомогою проб і помилок отримати знання;

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>